
<https://doi.org/10.15407/etet2026.01.019>

УДК: 330.88 + 364.124.2 + 339.972

JEL: A130, I310, O110, O290

**Олег Білорус ,
Тетяна Бурлай**

СОЦІАЛЬНІ ВИКЛИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛЬНІ ПІДХОДИ РЕАГУВАННЯ НА НИХ

Досліджено двоїстий і суперечливий характер цифровізації як процесу формування системи економічних, соціальних і культурних відносин, заснованих на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій. Розкрито причини та наслідки глобального поширення новітніх науково-технологічних досягнень, пов'язаних з розбудовою технотронно-інформаційної бази більш високого суспільно-технологічного способу виробництва, нової глобальної технологічної та організаційно-управлінської бази суспільного відтворення, а також глобальної інформаційно-мережевої економіки з потенційною можливістю поетапного переходу до ноосферизації економічних систем. Розглянуто питання подолання дефіциту соціальної справедливості в контексті реагування на соціальні виклики процесів цифровізації, показано роль Глобальної коаліції за соціальну справедливість, створену Адміністративною радою Міжнародної організації праці (МОП). Виокремлено та охарактеризовано ключові соціальні виклики, генеровані поширенням цифрових і новітніх технологій, а саме такі: загострення проблем зайнятості та розбалансування ринків праці; необхідність трансформації освітніх систем і їх високорівневої адаптації до потреб сучасних ринків праці; прискорення процесів прекарізації суспільств; поглиблення цифрової та соціальної

Білорус Олег Григорович (Bilorus@nas.gov.ua), д-р екон. наук, проф., Заслужений діяч науки і техніки України, академік НАН України; головний науковий співробітник відділу економічної теорії Державної установи "Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України". ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0731-5649>

Бурлай Тетяна Вікторівна (btv2008@ukr.net), д-р екон. наук, доц.; провідний науковий співробітник відділу економічної теорії Державної установи "Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України". ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4530-9151>

Авторський науковий внесок д.е.н. Т. Бурлай зроблено в рамках виконання проекту "Комплексне наукове дослідження динаміки та структурних змін у світовій економіці" (держ. реєстр. № 0125U003662).

Цитування:

*Білорус, О.Г., & Бурлай, Т.В. (2026). Соціальні виклики цифровізації та глобальні підходи реагування на них. *Економічна теорія*, (1), 19–34. <https://doi.org/10.15407/etet2026.01.019>*

*Bilorus, O.G., & Burlai, T.V. (2026). Social challenges of digitalization and global approaches to responding them. *Ekon. teor. – Economic Theory*, (1), 19–34. <https://doi.org/10.15407/etet2026.01.019>*

© Видавець Державна установа "Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України", 2025.
Стаття відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0
(<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>)

нерівності; загострення проблем кібербезпеки; посилення загроз, що пов'язані з соціалізацією людини. Виявлено вплив цифровізації на сферу зайнятості та чинники цифрової та соціальної нерівності. Показано необхідність трансформації освітніх систем і їх адаптації до потреб сучасних ринків праці, обумовлених цифровізацією. Зазначено, що у цифрову епоху важливим завданням для міжнародних структур і національних урядів є сприяння посиленню соціальної справедливості та ефективного реагування на соціальні виклики цифровізації економік і суспільств. Обґрунтовано, що для країн, охоплених повномасштабною війною, зокрема України, і постконфліктних країн регуляторні підходи мають враховувати реалії воєнного стану та завдання повоєнної відбудови.

Ключові слова: цифрові трансформації, штучний інтелект, цифрова економіка, зайнятість, соціальна нерівність, соціальні ризики.

SOCIAL CHALLENGES OF DIGITALIZATION AND GLOBAL APPROACHES TO RESPONDING THEM

Oleh Bilorus (Bilorus@nas.gov.ua) Doctor of Sciences (Economics), Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Professor; Principal Researcher, State Organization "Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine". ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0731-5649>

Tetiana Burlai (btv2008@ukr.net) Doctor of Science (Economics), Assistant Professor, Leading Researcher at the Department of Economic Theory, State Organization "Institute for Economics and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine". ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4530-9151>

The article shows the dual and contradictory nature of digitalization as a process of forming a system of economic, social and cultural relations based on the use of digital information and communication technologies. The main reason and consequences of the global spread of the latest scientific and technological achievements are revealed, associated with the accelerated formation of a technotronic and information base of a higher socio-technological mode of production, a new global technological-organizational and managerial base of social reproduction, as well as a global information and network economy with a potential for gradual transition to the noosphereization of economic systems. The authors consider the issue of overcoming the deficit of social justice in the context of the social challenges of digitalization, and show the role of the Global Coalition for Social Justice, created by the Governing Body of the International Labor Organization (ILO). The key social challenges generated by the spread of digital and new technologies are identified and characterized, namely: aggravation of employment problems and imbalance of labor markets; the need to transform educational systems and their high-level adaptation to the needs of modern labor markets; acceleration of the processes of precarization of societies; deepening digital and social inequality; aggravation of cybersecurity problems; and increasing threats associated with human socialization. The article identifies various characteristic effects of digitalization on the sphere of employment and reveals the factors of digital and social inequality. The authors show the need to transform educational systems and adapt them to the needs of modern labor markets, caused by digitalization. It is noted that in the digital era, an important task for international structures and national governments is to promote the strengthening of social justice and effectively respond to the social challenges of the digitalization of economies and societies. In the case of countries engulfed in a full-scale war, in particular Ukraine, and post-conflict countries, the relevant regulatory approaches should be adjusted, taking into account the realities of martial law and the tasks of post-war recovery.

Keywords: digital transformation, artificial intelligence, digital economy, employment, social inequality, social risks.

Технотронні революції XX і початку XXI століття привели до глобального за своїми масштабами всесвітнього поширення новітніх науково-технологічних досягнень. Наслідком цього стала масштабна розбудова

технотронно-інформаційної бази нового, більш високого суспільно-технологічного способу виробництва, нової глобальної технологічної та організаційно-управлінської бази суспільного відтворення, а також глобальної інформаційно-мережевої економіки з потенційною можливістю поетапного переходу до ноосферизації економічних систем (Білорус, 2018, с. 7). На цьому тлі примітною особливістю сьогодення стало глобальне прискорення процесів цифровізації, яка передбачає створення, поширення, впровадження та використання цифрових і новітніх технологій, включаючи штучний інтелект (ШІ), хмарні обчислення, блокчейн, технології віртуальної та доповненої реальності й інші. Вже зараз 5G та 6G (п'яте та шосте покоління супершвидких мобільних мереж) стають основою розгортання Індустрії 4.0, цифрові технології повністю інтегруються до фінансових і бізнес-процесів, гібридні хмарні периферійні архітектури стають новим стандартним рішенням для операцій у реальному часі, а ШІ – стандартним інструментом консультаційної підтримки в різноманітних сферах суспільного розвитку. Вже найближчими роками, як вважають лідери світової бізнес-спільноти, опитані експертами Всесвітнього економічного форуму (ВЕФ), ШІ матиме вирішальний вплив на корпоративні управлінські та соціальні стратегії (табл. 1).

Таблиця 1

**Сприйняття бізнес-спільнотою впливу штучного інтелекту, 2025 рік
(опитування Всесвітнього економічного форуму)**

Твердження: "Штучний інтелект ..."	Частка респондентів, які поділяють твердження, %
...змінить велику кількість існуючих робочих місць	54,3
...збільшить норму прибутку підприємств у низці секторів	44,6
...збільшить загальнодоступність товарів та послуг	37,0
...підвищить цінову доступність товарів та послуг	30,0
...посилить промислову концентрацію в низці секторів	23,6
...створить велику кількість нових робочих місць	23,5
...посилить дискримінацію певних демографічних груп	21,4
...призведе до підвищення заробітної плати	12,1

Джерело: складено авторами на основі даних: World Economic Forum. (2026, January). *Four Futures for Jobs in the New Economy: AI and Talent in 2030*. P. 5. <https://www.weforum.org/publications/four-futures-for-jobs-in-the-new-economy-ai-and-talent-in-2030/>

За поточними оцінками фахівців компанії "Deloitte Global", наразі майже половина світової ринкової капіталізації припадає на частку технологій, медіа та телекомунікацій, і цей сектор уже є не просто ще одним бізнес-напрямом – він стає потужним драйвером зростання глобальної економіки¹. При цьому експертами прогнозується, що до 2030 року обсяг ринків цифрових і новітніх технологій досить вражаюче збільшиться: ринок доповненої та віртуальної реальності перевищить 200 мільярдів доларів

¹ Crossan, G., Bottke, T., Krishnamurthy, G., Bhattacharjee, D., & McDermott, J. (2025, November 18). *Technology, Media & Telecommunications Predictions 2026: The AI gap narrows but persists*. Deloitte Global. <https://www.deloitte.com/us/en/insights/industry/technology/technology-media-and-telecom-predictions.html>

США, ринок блокчейну сягне 403 мільярда доларів США, а токенизованих реальних активів – понад 16 трлн дол. США².

Геоекономічно та інституційно важливо, що навіть перебуваючи в тяжких умовах довготривалої повномасштабної війни, Україна має здобутки цифровізації глобального рівня. Так, за підсумками 2025 року наша країна отримала статус світового лідера у сфері цифрової трансформації державного сектору, про що зазначається в спеціальному звіті "GovTech Maturity Index – 2025" від Світового банку³. Лише за минулий рік Україна піднялася одразу на 14 сходинок у міжнародному рейтингу за Індексом готовності уряду до впровадження ШІ (*Government AI Readiness Index – 2025*) від британського агентства "Oxford Insights". Вітчизняний цифровий портал державних послуг "Дія" на сьогодні є світовим взірцем практичної диджиталізації. Окрім того, Україна наприкінці минулого року отримала можливість повноцінної роботи в Комітеті цифрової політики Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). А вже з 01 січня 2026 року наша держава офіційно приєдналася до зони ЄС "Роумінг як удома", що дозволяє українцям користуватися мобільним зв'язком у країнах Євро-союзу без додаткових плат⁴.

Дослідженню питань, що охоплюють різноманітні складові цифрових трансформацій, присвячено значну кількість публікацій українських і зарубіжних науковців. Зокрема, варто відмітити ґрунтовні наукові праці таких вітчизняних вчених як В. Геєць (2022), А. Гриценко (2021), В. Міщенко & С. Науменкова (2024), О. Вишневський (2021), В. Сіденко (2018), В. Тарасевич (2023), І. Яненкова (2023) та інші. Однак, на наш погляд, недостатньо дослідженими залишаються соціальні аспекти цифровізації, насамперед ті, що становлять потенційні загрози для інклюзивного суспільного розвитку, а також стратегії та практики їх регулювання.

Таким чином, за **метою** статті покладено визначення основних соціальних викликів, породжених цифровими трансформаціями, та з'ясування сучасних підходів, що застосовуються в глобальній управлінській ієрархії для адекватного реагування на них.

Характерні виклики та форс-мажорні тригери цифровізації

Цифровізація – процес формування системи економічних, соціальних і культурних відносин, заснованих на використанні цифрових інформаційно-комунікаційних технологій⁵, – має двоїстий і суперечливий характер, породжуючи як нові значні можливості, так і дуже серйозні ризики для соціально-економічного та суспільного розвитку загалом. Це, серед інших, підкреслює Світовий банк, указавши, що цифровізація вирішальним чином впливає на

² Tamanna, Ya. (2025, November 30). *Discover the Top 10 Digital Transformation Trends for 2026*. StartUs Insights Discovery Platform. <https://www.startus-insights.com/innova3tors-guide/digital-transformation-trends/>

³ World Bank. (2025). *GovTech Maturity Index 2025: Tracking Public Sector Digital Transformation Worldwide*. 21 p.

<http://documents.worldbank.org/curated/en/099121725193511608>

⁴ Комітет ВРУ з питань цифрової трансформації. (2025, 24 грудня). *Тижневі новини цифрової трансформації*. https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/76551.html

⁵ United Nations Industrial Development Organization. (2021). *Standards & Digital Transformation: Good Governance in a Digital Age*. 54 p.

<https://www.unido.org/news/standards-digital-transformation-good-governance-digital-age>

вирішення інноваційними чи більш ефективними способами низки глобальних викликів, а саме: формування стійкості до зміни клімату; запобігання надзвичайним ситуаціям у сфері охорони здоров'я; гендерна та інших видів нерівність; готовність і реагування на надзвичайні ситуації; нестабільність, конфлікти та насильство. Разом із тим експерти Світового банку констатують, що зростаючий цифровий розрив загострює проблему розриву у рівнях бідності та продуктивності між багатшими та біднішими економіками. У той час як у країнах з високим рівнем доходу інтернетом користуються понад 90% населення, у країнах з низьким рівнем доходу – лише 25%. Цей та інші відповідні факти дозволили дійти незаперечного висновку, що "без доступу до інтернету та навичок ефективного використання цифрових технологій мільярди людей залишаються поза межами сучасного світу"⁶. І хоча частка населення світу, яке користується інтернетом, стрімко зростає з 15,6% у 2005 році (трохи більше одного мільярда людей) до 67,6% у 2024 році (понад 5,5 мільярда людей), однак на сьогодні повсюдне підключення залишається все ще недосяжним і майже 2,5 мільярда людей – приблизно третина людства – не мають доступу до інтернету і не вміють поводитися з цифровими технологіями. Таким чином, цифровий прогрес без інклюзії фактично "залишає позаду" мільйони людей, і водночас підживлює різноманітні складові існуючої соціальної нерівності – доходів, активів, доступу до освіти, охорони здоров'я та громадської інфраструктури тощо⁷. Шанс змінити цю ситуацію, згідно з позицією Світового банку, дає форсування процесів цифровізації, яке інколи зумовлюється форс-мажорними обставинами. Так, пандемія COVID-19 призвела до безпрецедентного прискорення цифрової трансформації в усьому світі – з могутнім сплеском трафіку даних, використання застосунків, зростання ІТ-сектору, стійкості цифрового бізнесу, затребуваності ШІ тощо⁸.

Для України значно потужнішим тригером стала повномасштабна війна, розпочата проти неї РФ 24 лютого 2022 року, під час якої стрімко активізувалось застосування цифрових технологій у вітчизняному військово-промисловому комплексі, фінансово-економічній сфері, державному управлінні. Саме цифрові та новітні технології в умовах війни та масової міграції стали незамінним інструментом, без якого мільйони українців були б позбавлені доступу до пенсійного та інших видів соціального забезпечення, а також державних адміністративних і соціальних послуг (Burlay, 2024, p. 145–149).

Глобальні зусилля задля подолання дефіциту соціальної справедливості під час цифровізації

Прискорена динаміка та масштаби процесів цифровізації обумовили необхідність вироблення та імплементації спільного на глобальному рівні бачення щодо регулювання як самих процесів, так і їхніх довгострокових

⁶ World Bank. (2024). *Digital Progress and Trends Report 2023*. 149 p. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/40970>

⁷ Gammarano, R. (2025, May 16). *Digital progress without inclusion leaves workers behind*. ILOSTAT. <https://ilostat ilo.org/digital-progress-without-inclusion-leaves-workers-behind/>

⁸ World Bank. (2024). *Digital Progress and Trends Report 2023*. 149 p. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/40970>

наслідків. Визнаючи цю необхідність і беручи до уваги рішення Всесвітньої зустрічі на найвищому рівні з питань інформаційного суспільства (2003 і 2005 роки), Генеральна Асамблея ООН своєю резолюцією від 22 вересня 2024 року ухвалила Пакт заради майбутнього (*Pact for the Future*), зокрема його додаток – Глобальний цифровий договір (*Global Digital Compact*). У цьому документі визначено завдання, принципи, зобов'язання та дії, які здійснюватиме світова спільнота, щоб забезпечити “інклюзивне, відкрите, стале, справедливе, безпечне та надійне цифрове майбутнє для всіх” у невійськовій сфері⁹.

Деклароване у вказаному Договорі прагнення до справедливості передусім стосується її соціального виміру. Прямою відповіддю на необхідність подолання глобального дефіциту соціальної справедливості стало у листопаді 2023 року створення Адміністративною радою МОП Глобальної коаліції за соціальну справедливість, що є “платформою для формування політичних зобов'язань, інвестицій і конкретних дій, які підтримують соціальну справедливість відповідно до національних пріоритетів”¹⁰. Свою діяльність Коаліція будує згідно з такими першочерговими тематичними пріоритетами:

- подолання нерівності, дискримінації та відчуження;
- реалізація трудових прав як прав людини, забезпечення людської гідності та задоволення основних потреб;
- розширення доступу та можливостей для продуктивної та вільно обраної роботи та стійких підприємств;
- забезпечення соціального захисту та формування стійкості;
- зміцнення справедливого переходу та соціального виміру сталого розвитку, торгівлі та інвестицій;
- зміцнення інститутів соціального діалогу¹¹.

Вагомим внеском у Глобальну коаліцію за соціальну справедливість стало спільне проведення МОП та Європейським економічним і соціальним комітетом конференції високого рівня “Соціальна справедливість цифрової ери: вплив штучного інтелекту на працю та суспільство” у лютому 2025 року. У документах цього заходу було підкреслено нагальну потребу в людиноцентричному підході до ШІ, який не повинен бути джерелом розколу чи ексклюзії, а бути рушієм можливостей, інновацій та справедливості, зокрема гендерної, у світі праці¹². У цьому контексті управлінцям особливо увагу слід приділяти ризикам і загрозам, генерованим під час цифрової трансформації, що перешкоджають скороченню соціальної несправедливості або й посилюють її.

Недарма у Глобальному цифровому договорі наголошено, що цифрові та новітні технології, кардинально змінюючи наш світ, створюють ва-

⁹ United Nations Office for Digital and Emerging Technologies. (2024). *Global Digital Compact: An Open, Safe & Secure Digital Future for All*. <https://www.un.org/digital-emerging-technologies/content/gdc-resources>

¹⁰ Global Coalition for Social Justice. (2026). *Advancing social justice for everyone, everywhere*. <https://social-justice-coalition.ilo.org/>

¹¹ Global Coalition for Social Justice. (2026).

¹² International Labour Organization. (ILO). (2025, February 3). *ILO and EESC join forces to shape a fair and inclusive AI-driven future at high-level conference*. <https://www.ilo.org/resource/news/ilo-and-eesc-join-forces-shape-fair-and-inclusive-ai-driven-future-high>

гомі потенційні можливості для забезпечення добробуту та розвитку людей і суспільств, але водночас і формують нові виклики¹³. Серед них одними з найсерйозніших є виклики соціального характеру, оскільки вони безпосередньо впливають як на формування, так і накопичення та реалізацію людського капіталу, а також на суспільну злагоду, згуртованість і соціетальну резильєнтність держави, насамперед в умовах воєнного стану (Grytsenko et al., 2024). Враховуючи масштаб і значущість цих викликів, 4 листопада 2025 року Генеральна Асамблея ООН своєю резолюцією A/RES/80/5 офіційно ухвалила Дохійську політичну декларацію Всесвітнього соціального саміту під назвою "Друга Всесвітня зустріч на найвищому рівні в інтересах соціального розвитку"¹⁴, що відбувся в Катарі. У документі, зокрема, було визнано "нагальну необхідність подолання цифрового розриву і розриву, що зберігається і розширюється, в знаннях між країнами і всередині них, щоб реалізувати переваги цифрових технологій, зосібна штучний інтелект, та одночасно вжити заходів у зв'язку зі шкодою й ризиками, пов'язаними з їх застосуванням, і сприяти соціальному розвитку для всіх", а також зафіксовано взятє світовими лідерами зобов'язання попереджати та усувати негативні наслідки застосування цифрових і новітніх технологій.

Спираючись на результати тематичних досліджень і враховуючи завдання, визначені, зокрема, Глобальним цифровим договором (2024 р.), Європейською декларацією про цифрові права та принципи Цифрового десятиліття¹⁵ (2022 р.), рекомендаціями Ради ОЕСР щодо управління ризиками цифрової безпеки для економічного та соціального процвітання¹⁶ (2015 р.) та щодо штучного інтелекту¹⁷ (2019 р., оновлені 2024 р.), а також дані звітів Адміністративної ради МОП (Робоча група з питань соціального виміру глобалізації)¹⁸ (2024 р.) та Всесвітнього економічного форуму¹⁹ (2025 р.), можемо виокремити низку ключових соціальних викликів, що породжені цифровізацією сучасних економік і суспільств. А саме:

- загострення проблем зайнятості та розбалансування ринків праці;
- необхідність трансформації освітніх систем і їх високорівневої адаптації до потреб сучасних ринків праці;

¹³ United Nations Office for Digital and Emerging Technologies. (2024). *Global Digital Compact: An Open, Safe & Secure Digital Future for All*. <https://www.un.org/digital-emerging-technologies/content/gdc-resources>

¹⁴ United Nations. (2025, 22 October). *Doha Political Declaration of the "World Social Summit" under the title "the Second World Summit for Social Development"*. <https://social.desa.un.org/world-summit-2025/documents/doha-political-declaration-of-the-world-social-summit-under-the-title>

¹⁵ European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade. (2022, December). *Official Journal of the European Union*, C 23/1. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOC_2023_023_R_0001

¹⁶ OECD. (2015). *Digital Security Risk Management for Economic and Social Prosperity: OECD Recommendation and Companion Document*. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264245471-en>

¹⁷ OECD. (2019). *Recommendation of the Council on Artificial Intelligence*. <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449>

¹⁸ ILO. (2024, March). *Challenges and Opportunities of Digitalization*. ILO Governing Body, 350th session – High-Level Section. 13 p. <https://www.ilo.org/resource/gb/350/challenges-and-opportunities-digitalization-0>

¹⁹ World Economic Forum. (2025, January). *The Future of Jobs Report 2025*. 289 p. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2025/>

- прискорення процесів прекаризації суспільств;
- поглиблення цифрової та соціальної нерівності;
- загострення проблем кібербезпеки;
- посилення загроз, що пов'язані з соціалізацією людини.

Нижче стисло висвітлено деякі з вищезазначених соціальних викликів.

Загострення проблем зайнятості та розбалансування ринків праці

Дослідження Європейського фонду покращення умов життя та праці (Fernández-Macías, 2018) обґрунтовує три головні вектори цифровізації з потенціалом фундаментальних технологічних і соціальних змін у сфері зайнятості: автоматизація праці, оцифрування економічних процесів (на основі таких трьох ключових технологій як інтернет речей (IoT), 3D друк, а також віртуальна та доповнена реальність) і цифрова платформізація. Саме ці вектори сьогодні визначають динаміку скорочення та створення робочих місць, проте експерти розходяться в прогнозах щодо їх кінцевого впливу на кількісні та структурні зміни ринків праці. Так, у звіті ВЕФ за 2025 рік "Майбутнє робочих місць", за спільними з МОП оцінками, протягом 2025–2030 рр. під дією тренду цифровізації у світі може бути створено 170 млн робочих місць або, в еквіваленті повної зайнятості, 14% їхньої глобальної кількості. Водночас, як прогнозується, буде скорочено 92 млн робочих місць (8%), тобто щороку в середньому 18,4 мільйона²⁰. Проте, за результатами дослідження Глобального інституту McKinsey²¹, у період 2016–2030 рр. внаслідок цифровізації, враховуючи поширення ШІ та робототехніки, може бути скорочено від 400 до 800 млн робочих місць, або від 28,6 до 57,1 млн щороку. Вочевидь, інтенсивність впливу технологій на сферу зайнятості залежить від багатьох чинників, але одним із визначальних залишається ефективність національних стратегій цифровізації²², а також заходів щодо підтримки зайнятості. Зокрема, йдеться про: впровадження програм безперервного навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації працівників; створення систем розвитку навичок, що відповідають майбутнім вимогам; посилення комплементарності національних ринку освітніх послуг і ринку праці.

У нещодавньому звіті МОП "Тенденції зайнятості та соціального розвитку"²³ прогнозується, що у 2026 році глобальний рівень безробіття залишиться на рівні 4,9%, що еквівалентно 186 мільйонам працівників, однак зазначається, що якість робочих місць стагнує і мільйони працівників в усьому світі все ще не мають доступу до гідної праці. У звіті також наголошується, що ШІ та невизначеність торговельної політики можуть ще більше підірвати ринок праці, погіршуючи становище таких соціально вразливих груп, як жінки та молодь. Рівень безробіття серед молоді у віці 15–29 років зріс до 12,4% у 2025 році, при цьому близько 260 мільйонів молодих людей наразі не отримують освіти, не працюють і не проходять навчання

²⁰ World Economic Forum. (2025, January). P. 5–7.

²¹ McKinsey Global Institute. (2017, December). *Jobs Lost, Jobs Gained: Workforce Transitions in a Time of Automation*. 148 p. www.mckinsey.com/mgi

²² OECD. (2024). *OECD Digital Economy Outlook 2024 (Volume 2): Strengthening Connectivity, Innovation and Trust*. 220 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/3adf705b-en>

²³ ILO. (2026). *Employment and Social Trends 2026*. Geneva. International Labour Office. 77 p. <https://doi.org/10.54394/AHRT2681>

(*Not in Education, Employment or Training – NEET*). У країнах з низьким рівнем доходу частка молоді у статусі NEET становить вражаючі 27,9%. Також МОП попереджає, що ШІ та автоматизація можуть посилити проблеми (особливо для освіченої молоді в країнах з високим рівнем доходу, яка шукає свою першу роботу за висококваліфікованими професіями), та рекомендує впроваджувати, зокрема, такі підходи щодо вирішення поточних проблем зайнятості:

- реалізувати політику підвищення продуктивності, таку як інвестиції в навички, освіту та інфраструктуру;
- скорочувати гендерні та вікові "розриви" у зайнятості шляхом подолання перешкод для участі на ринку праці відповідних соціально-демографічних груп, а також сприяючи відповідальному використанню цифрових і новітніх технологій;
- зменшувати ризики, пов'язані з державними боргами, ШІ та невідомістю в торгівлі, за допомогою скоординованої глобальної та національної політики²⁴.

Підтримуючи таку політику, національні уряди сприятимуть посиленню позитивних і пом'якшенню негативних соціальних впливів на внутрішні ринки праці та суспільства в цілому.

Необхідність трансформації освітніх систем і їх високорівневої адаптації до потреб сучасних ринків праці

Набуття конкурентних переваг у цифровій економіці сьогодні значною мірою детермінується рівнем цифрових навичок і компетенцій її учасників. Саме тому, за оцінкою ВЕФ, інвестування у розвиток людського капіталу – зокрема через програми безперервного навчання, підвищення кваліфікації та перекваліфікації працівників, а також у цифрову грамотність населення – є пріоритетним завданням для національних урядів і бізнесу, нарівні з завданням узгодженості можливостей освітніх систем із потребами ринку праці. Зважаючи, що за 2025–2030 рр. імовірно зміняться 39% ключових навичок, на сьогодні необхідних для конкурентоспроможності на ринку праці, наявність цифрових навичок у працівників стане першочерговою обов'язковою вимогою роботодавців. Так, за критерієм затребуваності ключових навичок на ринку праці у найближчі п'ять років, три перші позиції глобального рейтингу, складеного експертами ВЕФ, належать: вмінню застосовувати штучний інтелект та великі дані (*Big Data*); навичкам роботи з інформаційно-цифровими мережами та забезпечення кібербезпеки; технологічній грамотності²⁵. Зростаюча цінність зазначених навичок і нагальна потреба в їх розвитку характерна для роботодавців практично для всіх регіонів світу. Зокрема, частка бізнес-структур, які вважають ці навички основними для своїх працівників щонайменше на період 2025–2030 рр., у Європі становить²⁶:

²⁴ ILO. (2026). P. XV–XVI.

²⁵ World Economic Forum. (2025, January). *The Future of Jobs Report 2025*. 289 p. <https://www.weforum.org/reports/the-future-of-jobs-report-2025/>

²⁶ World Economic Forum. (2025, December). *New Economy Skills: Building AI, Data and Digital Capabilities for Growth*. 40 p. P. 28. <https://www.weforum.org/publications/new-economy-skills-building-ai-data-and-digital-capabilities-for-growth/>

- застосування ШІ та великих даних – 90%;
- навички роботи з інформаційно-цифровими мережами та забезпечення кібербезпеки – 74%;
- технологічна грамотність – 71%.

Щоб пом'якшити потенційні негативні наслідки цифровізації для національних ринків праці та сфери зайнятості, пріоритетом для урядів і бізнесу стає побудова ефективних систем професійної підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки для працівників, зайнятих видами діяльності, що зазнають впливу цифрових і новітніх технологій. У цьому зв'язку МОТ напрацювала відповідні рекомендації, маючи на меті допомогти національним урядам здійснити "зелений" і цифровий переходи²⁷:

- *розвиток навичок* має бути центральним напрямом у всіх стратегіях, планах та фінансових зобов'язаннях, пов'язаних із "зеленим" і цифровим переходами. Оскільки вказані переходи по-різному впливають на молодих, фахівців у розквіті професійної діяльності та старших працівників, національні системи навчання упродовж усього життя (*lifelong learning systems*) повинні забезпечувати дієві стимули для безперервного навчання та визнання навичок;

- *для забезпечення міцних зв'язків між урядовими міністерствами* з метою реалізації потенційної синергії від "зеленого" та цифрового переходів, а також *забезпечення участі соціальних партнерів* та всіх інших відповідних зацікавлених сторін. Рання та регулярна участь у розробленні та впровадженні стратегій і планів через *соціальний діалог* допоможе забезпечити підтримку та відповідальність;

- *удосконалення системи освіти та професійного навчання*, щоб вона своєчасно реагувала на нові потреби в навичках та могла швидко адаптуватися. У всіх таких заходах слід приділяти увагу потенціалу навчання на робочому місці та стажування для сприяння більш адаптивній системі навичок;

- *урядові заходи повинні виходити за рамки професійних навичок* та забезпечувати, щоб усі громадяни отримали базові "зелені" і цифрові навички та ключові компетенції, що дозволить їм повною мірою скористатися перевагами переходів;

- *комбінований набір "зелено"-цифрових навичок* має бути вбудований у національну систему початкової освіти та навчання, а також включений до програм підвищення кваліфікації та перекваліфікації;

- *питання гендерної рівності* слід враховувати на кожному етапі та рівні розвитку навичок. Жінкам потрібні комплексні пакети втручань, одним з елементів яких є навчання; розвиток робочих просторів, де жінки можуть почуватися безпечно та прийнятно; отримувати постійну допомогу для підтримки переходу від навчання до роботи, а також отримувати консультування з питань кар'єри тощо;

- *необхідно вирішувати інші аспекти багатомірної нерівності*. Просторову та географічну мінливість розподілу вигод і витрат від переходів слід враховувати у всіх заходах відповідних політик.

²⁷ ILO (2025). *Workforce 2030: Skills for thriving in the green and digital transitions*, Geneva, International Labour Office. 78 p. P. 63. <https://doi.org/10.54394/XXZW7148>

Як бачимо, ці рекомендації повторюють неодноразово надані МОТ вже раніше, що підкреслює незнижувану актуальність проблем здійснення "зеленого" і цифрового переходів.

Прискорення процесів прекаризації суспільств

У контексті соціально-трудових відносин феномен прекаризації трактується як охоплення працюючих різноманітними формами нестандартної зайнятості, яка передбачає значну обмеженість їхніх соціально-трудових прав, низький рівень безпеки та гігієни праці, часткову або повну відсутність соціальної захищеності, в тому числі соціального страхування (*Древаль & Лінецький, 2016*). Нинішнє прискорення процесів прекаризації спостерігається у зв'язку з поширенням платформної зайнятості та недосконалістю (часто – відсутністю) її нормативно-правового регулювання. Одним із джерел соціальних ризиків є стрімке – з початку "коронакризи" 2020 року – масштабування зайнятості на цифрових платформах. За даними Світового банку, сьогодні на онлайн-платформну зайнятість припадає чимала та постійно зростаюча частка глобального ринку праці, що становить від 4,4 до 12,5% світової робочої сили, тобто від 154 до 435 млн осіб (*Datta et al., 2023, p. 51*). Соціальна небезпека цих процесів полягає в тому, що платформи акумулюють різноманітні форми нестандартної зайнятості з надвисоким потенціалом прекарності, що й пояснює поширення низки ризиків, а саме: мінімізації соціального захисту платформних працівників і їх багатовимірної дискримінації; поширення їх вразливості щодо оплати, безпеки та інших умов праці; недоотримання державою та фондами соціального страхування податків, обов'язкових платежів і соціальних внесків; зниження фіскальної спроможності держави та зростання податкового тиску на офіційно працевлаштованих громадян. Хоча платформна економіка активно розвивається вже понад два десятиріччя, наразі переважна більшість країн світу перебувають лише на початковому етапі формування національної нормативно-правової бази для регулювання платформної зайнятості та захисту соціально-трудових прав працівників цифрових платформ. Позаяк в Україні така база лише починає формуватися, нагальним завданням є розроблення вітчизняних нормативно-правових актів регулювання платформної зайнятості, спрямованих на мінімізацію ризиків прекаризації (*Близнюк, Бурлай & Гук, 2024; Kolot et al., 2022*).

Поглиблення цифрової та соціальної нерівності

Посилення цифрової та соціальної нерівності відбувається, зокрема, через обмежений доступ до цифрових суспільних благ і цифрової суспільної інфраструктури. У 2024 році Генеральна Асамблея ООН віднесла до переліку цифрових суспільних благ: програмне забезпечення з відкритим кодом; відкриті дані; відкриті моделі ШІ; відкриті стандарти; відкритий контент. Головною умовою є їхня відповідність нормам конфіденційності, міжнародному праву, стандартам та передовим практикам, а також здатність сприяти співпраці й інвестиціям у цифровій сфері без шкоди для цілей сталого розвитку²⁸. За відсутності чи обмеженості доступу громадян, біз-

²⁸ United Nations Office for Digital and Emerging Technologies. (2024). *Global Digital Compact: An Open, Safe & Secure Digital Future for All*. <https://www.un.org/digital-emerging-technologies/content/gdc-resources>

несу, інституцій тощо до вказаних цифрових суспільних благ та цифрової суспільної інфраструктури зростають "цифрові розриви", що веде до посилення цифрової та соціальної нерівності.

ОЕСР оцінює цифровий розрив за низкою аспектів, зокрема географію, освіту, вік, дохід та розмір фірм тощо, наголошуючи, що подолання таких розривів є ключовим для створення інклюзивного цифрового майбутнього. Хоча демографічні та соціально-економічні цифрові розриви стійко зберігаються в різних країнах, але політичні заходи можуть допомогти їх скоротити. При цьому високоякісне широкосмугове з'єднання за доступними цінами є необхідною умовою для інклюзивної та успішної цифрової трансформації²⁹. Для переходу до когорти країн-лідерів упровадження цифрових та інших новітніх технологій, потрібно реалізовувати більш комплексну стратегію. Так, лідерами у впровадженні ШІ на сьогодні є країни, які інвестували на ранніх етапах у цифрову інфраструктуру, навчання у сфері штучного інтелекту та використання його державними органами, як от Об'єднані Арабські Емірати, Сінгапур, Норвегія, Ірландія, Франція та Іспанія (табл. 2).

Таблиця 2

ТОП-10 країн-лідерів у впровадженні штучного інтелекту, станом на кінець 2025 року

Країна	Частка населення працездатного віку, що використовує ШІ, %
Об'єднані Арабські Емірати	64,0
Сінгапур	60,9
Норвегія	46,4
Ірландія	44,6
Франція	44,0
Іспанія	41,8
Нова Зеландія	40,5
Нідерланди	38,9
Велика Британія	38,9
Катар	38,3

Джерело: складено авторами на основі даних: Microsoft Corporate, & AI Economy Institute. (2026, January). Global AI Adoption in 2025 – A Widening Digital Divide. P. 3–4. <https://www.microsoft.com/en-us/research/wp-content/uploads/2026/01/Microsoft-AI-Diffusion-Report-2025-H2.pdf>

Загострення проблем кібербезпеки

Проблеми безпеки у цифровому середовищі (кібербезпеки) – це один з нових соціальних викликів, обумовлених цифровізацією. Лише сумарні економічні втрати через кібернетичну злочинність, за оцінками міжнародних експертів, сягнули 2025 року у світі 10,5 трлн дол. США³⁰. Для захисту особистої безпеки людини Генеральна Асамблея ООН 24 грудня 2024 року резолюцією 79/243 ухвалила Конвенцію ООН проти кіберзлочинності, до числа підписантів якої на сьогодні вже приєдналися 74 дер-

²⁹ OECD. (2026). *Digital divides*. <https://www.oecd.org/en/topics/digital-divides.html>

³⁰ Morgan, S. (2025, December 11). *2025 Cybersecurity Almanac: 100 Facts, Figures, Predictions and Statistics*. Cybersecurity Ventures. <https://cybersecurityventures.com/cybersecurity-almanac-2025/>

жави світу³¹. Крім того, Глобальний цифровий договір передбачає протидію на національному і міжнародному рівнях усім формам насильства, зокрема сексуального та гендерного, яке вчиняється або посилюється через цифрові технології. Це також стосується мови ненависті та дискримінації, поширення хибної інформації та дезінформації, цькування в інтернеті тощо. Окрім того, передбачено розроблення та реалізацію надійних заходів для зменшення ризиків, забезпечення захисту конфіденційності та свободи вираження поглядів у кіберпросторі³².

Однак на практиці реалізувати зазначені заходи виявляється нелегкою справою. Наприклад, кількість повідомлень про сексуальне насильство над дітьми, зокрема через кіберзлочинність, значно зросла у світовому масштабі: з 1 мільйона повідомлень у 2010 році до майже 35,9 мільйона у 2023 році, зокрема майже 105,6 мільйона зображень та відео³³.

Експерти ВЕФ у цьогорічному звіті "Огляд глобальної кібербезпеки"³⁴ об'єктивно вказують на посилення кіберризиків на тлі зростання різноманітних загроз, геополітичної фрагментації та розширення технологічних розривів між державами, секторами, фірмами. Нинішнє інтенсивне впровадження ШІ дає двоїстий ефект для кібербезпеки, оскільки ШІ, з одного боку, зміцнює кіберзахист, а з іншого – уможливорює більш складні кібератаки. У підсумку, кіберландшафт швидко змінюється, а зміцнення колективної кіберстійкості вже стало як економічним, так і суспільним імперативом. За визначенням ВЕФ, у розвитку кібербезпеки сьогодні можна виділити такі три ключові тенденції: *по-перше*, ШІ значно прискорює гонку кіберозброєнь; *по-друге*, визначальним чинником кібербезпеки стає геополітика (за результатами соціологічних опитувань, майже 64% фірм і організацій стикаються з геополітично мотивованими кібератаками, такими як порушення роботи критичної інфраструктури або шпигунство); *по-третє*, кібершахрайство стає загрозою як для бізнесу, так і для звичайних домогосподарств³⁵.

Посилення загроз, що пов'язані з соціалізацією людини

Надзвичайно важливою є проблема посилення загроз, пов'язаних із соціалізацією людини, що можуть призвести до її соціальної деструкції. Зокрема, йдеться про такі явища:

- відмова від соціальних стосунків чи спільнот – наслідком стає соціальна ексклюзія;

³¹ United Nations Treaty Section. (2026). 16. *United Nations Convention against Cybercrime; Strengthening International Cooperation for Combating Certain Crimes Committed by Means of Information and Communications Technology Systems and for the Sharing of Evidence in Electronic Form of Serious Crimes*. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XVIII-16&chapter=18&clang=en

³² United Nations Office for Digital and Emerging Technologies. (2024). *Global Digital Compact: An Open, Safe & Secure Digital Future for All*. <https://www.un.org/digital-emerging-technologies/content/gdc-resources>

³³ Directorate-General for Migration and Home Affairs. (2025, August 5). *Protecting children from sexual abuse*. European Commission. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/internal-security/protecting-children-sexual-abuse_en

³⁴ World Economic Forum. (2026, January). *Global Cybersecurity Outlook 2026*. 63 p. <https://www.weforum.org/publications/global-cybersecurity-outlook-2026/in-full/>

³⁵ World Economic Forum. (2026, January). P. 18–32.

- заміна соціальних стосунків чи спільнот менш цінними альтернативами;
- деградація соціальних стосунків унаслідок використання інтернету, соціальних мереж, що проявляється у соціальній ізоляції, збідненні спілкування, безкультур'ї та агресивності, зловмисній соціальній поведінці в цифровому просторі (кіберпереслідування, кібердомогання, кіберзалякування тощо) (Quaglio, & Millar, 2020, p. 15–18).

Протидія цим деструктивним виявам є нині на порядку денному практично у всіх суспільствах. Це змушує національні уряди оновлювати законодавство, активізувати роз'яснювальну роботу, формувати культуру конструктивної та етичної поведінки в кіберпросторі.

Висновки

Резюмуючи, зазначимо, що в цифрову епоху ключовим завданням для міжнародних структур і національних урядів є утвердження соціальної справедливості та ефективне реагування на соціальні виклики цифровізації економік і суспільств. Надійною основою для формування необхідних регуляторних механізмів, зокрема, можуть стати розроблені ОЕСР Рамкові основи провадження цифрової інтегрованої політики (2020 р.), що охоплюють сім взаємопов'язаних напрямів дій:

- 1) доступ до комунікаційної інфраструктури, послуг і даних;
- 2) ефективне використання цифрових технологій і даних;
- 3) цифрові інновації та інновації, керовані даними;
- 4) гідна робота для всіх;
- 5) соціальне процвітання та інклюзія;
- 6) довіра до цифрової епохи;
- 7) відкритість ринку в цифровому бізнес-середовищі³⁶.

Для держав, що охоплені повномасштабною війною, зокрема України, і постконфліктних країн, ці підходи мають коригуватися з урахуванням реалій воєнного стану та завдань повоєнної відбудови.

Література

1. Білорус, О. (2018). Політекономічний прогноз глобального співрозвитку в XXI столітті: глобальний посткапіталізм чи світ-система інформаційно-мережевого глобалізму. *Економічна теорія*, (1), 5–20. <https://doi.org/10.15407/etet2018.01.005>
2. Близнюк, В., Бурлай, Т., & Гук, Л. (2024). Законодавчо-правове регулювання платформної зайнятості у контексті соціальної стійкості держави. *Економічна теорія*, (4), 49–84. <https://doi.org/10.15407/etet2024.04.049>
3. Вишневецький, О.С. (2021). *Цифрова платформізація процесу стратегування розвитку національної економіки*. Ін-т економіки промисловості НАН України. Київ. <https://iie.org.ua/monografiyi/cifrova-platfornizacija-procesu-strateguvannja-rozvitku-nacionalnoi-ekonomiki/>
4. Геєць, В. (2022). Соціальна реальність у цифровому просторі. *Економіка України*, 65(1(722)), 3–28. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.01.03>
5. Гриценко, А.А. (ред.) (2021). *Формування інституційної архітектури інформаційно-мережевої економіки*. ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України"; ДННУ "Академія фінансового управління". Київ. <https://ief.org.ua/publication/monohrafiy/2021/formuvannja-instytucijnoi-arkhitektoniky-informacijno-merezhevoi-ekonomiky>

³⁶ OECD. (2020). Going Digital integrated policy framework. *OECD Digital Economy Papers*, 292. OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/dc930adc-en>

6. Древал, Ю.Д., & Лінецький, Л.М. (2016). Прекаризація як феномен сучасних соціально-трудових відносин. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка*, (174), 34–43. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_174_6
7. Міщенко, В., & Науменкова, С. (2024). Механізми державної підтримки використання штучного інтелекту для забезпечення стійкості економічного розвитку. *Економіка України*, 67(5(750)), 30–56. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.05.030>
8. Сіденко, В. (2018). Мегатренди розвитку електронної торгівлі у контексті сучасної технологічної революції. *Економіка України*, 61(11-12(684-685)), 82–103. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.11.082>
9. Тарасевич, В.М. (ред.) (2021). *Цифровий вимір інноваційно-інформаційної економіки*. Дніпро: Економіка. <https://nmetau.edu.ua/en/mscience/i10/p4368>
10. Яненко, І.Г. (2023). Цифрова індустріалізація як чинник економічної динаміки. *Економічна теорія*, (3), 84–99. <https://doi.org/10.15407/etet2023.03.084>
11. Burlay, T. (2024). Digital technologies and the resilience of Ukraine's social protection system: wartime experience. *Agora International Journal of Juridical Sciences*, 18(1), 141–152. <https://doi.org/10.15837/aijjs.v18i1>
12. Datta, N., Chen, R., Singh, S., Stinshoff, C., Iacob, N., Nigatu, N.S., Nxumalo, M., & Klimaviciute, L. (2023). *Working without Borders: The Promise and Peril of Online Gig Work*. World Bank. 301 p. <https://doi.org/10.1596/40066>
13. Fernández-Macías, E. (2018). *Automation, Digitisation and Platforms: Implications for Work and Employment*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound). 26 p. <https://doi.org/10.2806/090974>.
14. Grytsenko, A.A., Bilorus, O.G., Burlay, T.V., Podliesna, V.G., & Borzenko, O.O. (2024). Ukraine's Economy: Resilience Under War and Challenges for Post-War Recovery. *Science & Innovation*, 20(5), 16–34. <https://doi.org/10.15407/scine20.05.016>
15. Kolot, A., Herasymenko, O., Shevchenko, A., & Ryabokon, I. (2022). Employment in the Coordinates of Digital Economy: Current Trends and Foresight Trajectories. *Neuro-Fuzzy Modeling Techniques in Economics*, (11), 78–123. <http://doi.org/10.33111/nfmte.2022.078>
16. Quaglio, G., & Millar, S. (2020). *Potentially Negative Effects of Internet Use*. Panel for the Future of Science and Technology, European Parliamentary Research Service. <https://doi.org/10.2861/654637/>

References

1. Bilorus, O. (2018). Political economic forecast of global co-development in the 21st century: global post-capitalism or world-system of information-network globalism. *Ekonom. teor. – Economic Theory* (1), 5–20. <https://doi.org/10.15407/etet2018.01.005> [in Ukraine].
2. Blyzniuk, V., Burlai, T., & Huk, L. (2024). Legal and regulatory framework of platform employment within the context of the state's social resilience. *Ekonom. teor. – Economic Theory*, 4, 49–84. <https://doi.org/10.15407/etet2024.04.049> [in Ukraine].
3. Burlay, T. (2024). Digital technologies and the resilience of Ukraine's social protection system: wartime experience. *Agora International Journal of Juridical Sciences*, 18(1), 141–152. <https://doi.org/10.15837/aijjs.v18i1>
4. Datta, N., Chen, R., Singh, S., Stinshoff, C., Iacob, N., Nigatu, N.S., Nxumalo, M., & Klimaviciute, L. (2023). *Working without Borders: The Promise and Peril of Online Gig Work*. World Bank. <https://doi.org/10.1596/40066>
5. Dreval, Yu.D., & Linetsky, L.M. (2016). Precarization as a phenomenon of modern social and labor relations. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka – Bulletin of the Petro Vasylenko Kharkiv National Technical University of Agriculture*, (174), 34–43. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2016_174_6
6. Fernández-Macías, E. (2018). *Automation, Digitisation and Platforms: Implications for Work and Employment*. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (Eurofound). <https://doi.org/10.2806/090974>.
7. Grytsenko, A.A. (ed.) (2021). *Formation of the institutional architectonics of the information-network economy*. SO "Institute for Economics and Forecasting of the NAS

of Ukraine"; National State University of Finance and Economics "Academy of Financial Management". Kyiv. <https://ief.org.ua/publication/monohrafii/2021/formuvannja-instytuciynoi-arkhitektoniky-informaciyno-merezhevoi-ekonomiky> [in Ukraine].

8. Grytsenko, A.A., Bilorus, O.G., Burlay, T.V., Podliesna, V.G., & Borzenko, O.O. (2024). Ukraine's Economy: Resilience Under War and Challenges for Post-War Recovery. *Science & Innovation*, 20(5), 16–34. <https://doi.org/10.15407/scine20.05.016>

9. Heyets, V. (2022). Social reality in digital space. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 65(1(722)), 3–28. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.01.03> [in Ukraine].

10. Kolot, A., Herasymenko, O., Shevchenko, A., Ryabokon, I. (2022). Employment in the Coordinates of Digital Economy: Current Trends and Foresight Trajectories. *Neuro-Fuzzy Modeling Techniques in Economics*, (11), 78–123. <http://doi.org/10.33111/nfmte.2022.078>

11. Mishchenko, V., & Naumenkova, S. (2024). Mechanisms of state support for the use of artificial intelligence to ensure sustainable economic development. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 67(5(750)), 30–56. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2024.05.030> [in Ukraine].

12. Quaglio, G., & Millar, S. (2020). *Potentially Negative Effects of Internet Use*. Panel for the Future of Science and Technology, European Parliamentary Research Service. <https://doi.org/10.2861/654637/>

13. Sidenko, V. (2018). Megatrends of e-commerce development in the context of the modern technological revolution. *Ekonomika Ukrainy – Economy of Ukraine*, 61(11-12(684-685)), 82–103. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.11.082> [in Ukraine].

14. Tarasevich, V.M. (ed.) (2021). *Digital Dimension of Innovation and Information Economy*. Dnipro: Economy. [Dnipro: Economy](https://doi.org/10.15407/economyukr.2021.03.004) [in Ukraine].

15. Vyshnevsky, O.S. (2021). *Digital platformization of the process of strategizing the development of the national economy*. Institute of Industrial Economics of the NAS of Ukraine. Kyiv. <https://iie.org.ua/monografii/cifrova-platformizacija-procesu-strateguvannja-rozvitku-nacionalnoi-ekonomiki/> [in Ukraine].

16. Yanenkova, I.G. (2023). Digital industrialization as a factor of economic dynamics. *Ekon. teor. – Economic Theory*, (3), 84–99. <https://doi.org/10.15407/etet2023.03.084> [in Ukraine].

Надходження до редакції / Received – 6 січня 2026 року / January 6, 2026

Прорецензовано / Reviewed – 23 січня 2026 року / January 23, 2026

Підписано до друку / Signed to print – 27 березня 2026 року / March 27, 2026